

A MAGÁN-MUNKAKÖZVETÍTŐK HELYZETE ÉS A HAZAI TAPASZTALATOK

A magán-munkaközvetítő ügynökségek működésének fontosságát napjainkban elismeri mind a szakmai, mind a széles közvélemény. Egy hatékonyan működő munkapiacon betöltött szerepük ma már elfogadott, ugyanakkor ez korábban – visszatekintve az elmúlt 50–60 évre – egyáltalán nem volt így. E rövid tanulmány egyik célja, hogy – elsősorban a nemzetközi szervezetek lépései segítségével – bemutassa a magán-munkaközvetítő ügynökségek megítélésének és szerepének változását, annak legfontosabb állomásain keresztül. Az írás másik célja, hogy a magán-munkaközvetítő ügynökségek munkájáról készült statisztikák feldolgozása segítségével felvázolja a magán-munkaközvetítő hálózat hazai működését, az állást keresők, vagy állást váltók elhelyezkedésében játszott szerepét. A magán-munkaerőközvetítő ügynökségek nem elhanyagolható arányban végeznek munkaerő-kölcsönzést is, de az írás, terjedelmi okok miatt ezzel nem foglalkozik.

1. NEMZETKÖZI TENDENCIÁK NAPJAINKIG

Az első világháborút lezáró párizsi békeszerződések nyomán létrejött a Népszövetség. A központi szervek munkáját két autonóm szervezet egészítette ki: a hágai székhelyű Állandó Nemzetközi Bíróság és a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal (ILO). Magyarország 1922 óta tagja az ILO-nak. Ez az egyetlen jelentősebb nemzetközi szervezet, amely túlélte a Népszövetséget. 1946-ban az ENSZ első szakosodott szervezete lett és az egyetlen ENSZ-szervezet, amely tripartit alapon működik, tehát a munkavállalók, a munkáltatók és a kormányok képviselőinek részvételével.

Az ILO már a két világháború között is foglalkozott a magán-munkaközvetítők tevékenységével. Az ILO Általános Konferenciája 1933-ban fogadta el a „Díjat felszámító munkaerő-közvetítő ügynökségekről szóló 34. sz. Egyezményt”. Az egyezményhez csatlakozó országok azt vállalták, hogy a ratifikáció utáni három éven belül megszüntetik a díjat felszámító munkaközvetítő irodák működését. Kivétel csak a társadalmi partnerekkel történt konzultáció után, jól meghatározható munkavállalói csoportok részére nyújtott szolgáltatás esetén tehető, ha a tevékenység olyan különleges feltételek mellett űzhető, ami indokolja ezen kivételes státuszt. Az egyezmény egyébként a tengerészekre – mint célcsoportra – nem vonatkozik. Az okmányt 11 tagország ratifikálta, lényegében európai (pl. Svédország, Csehország) és dél-amerikai (pl. Argentína) országok.

Az előzőekből is érzékelhető, hogy a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO) kezdettől fogva szorgalmazta a díjat felszámító magán-munkaközvetítők ellenében

az ingyenesen igénybe vehető állami munkaerő-piaci szolgálatok létrehozását. 1948-ban foglalta írásos keretbe ezt az álláspontját „A munkaerő-piaci szolgáltatás szervezetéről szóló 88. sz. Egyezmény” elfogadásával. Ezen egyezmény minden aláíró tagállamot arra kötelezett, hogy térítésmentes állami foglalkoztatási szolgálatot működtessen. Úgy vélték, hogy ez fontos eszköze lehet a teljes foglalkoztatottság elérésének és fenntartásának, valamint a produktív erőforrások fejlesztésének és felhasználásának. A okmányt összesen 89 tagállam ratifikálta, lényegében az összes EU-tagállam is. Magyarország az egyezményt a 2000. évi LIII. törvényben hirdette ki. (A Magyar Köztársaság megerősítő okiratának letétbe helyezése a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal főigazgatójánál 1994. január 4. napján megtörtént, így Magyarországra nézve az egyezmény 1994. január 4. napján hatályba lépett.). A dokumentum néhány lényegesebb részét szó szerint idézem, mivel ez hatályos magyar törvény is egyben.

Az egyezmény – többek között – a következőket tartalmazza:

1. Cikk

„A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet valamennyi tagállama, amelyre vonatkozóan a jelen egyezmény hatályban van, köteles ingyenes, nyilvános munkaerő-piaci szervezetet fenntartani, vagy annak fenntartását biztosítani.”

2. Cikk

„A munkaerő-piaci szervezet országos hatóság irányítása alatt álló munkaügyi hivatalok országos rendszeréből áll.”

4. Cikk

„1. Tanácsadó bizottságok révén megfelelő intézkedéseket kell tenni, hogy a munkaadók és a munkavállalók képviselőinek együttműködése a munkaerő-piaci szolgáltatás szervezetében, működésében és politikája kialakításában biztosított legyen.

2. Ezen intézkedéseknek rendelkezniük kell egy vagy több nemzeti tanácsadó bizottság és a szükségletektől függően regionális és helyi bizottságok felállításáról.

3. A bizottságokban részt vevő munkaadói és munkavállalói képviselőket a munkaadók és munkavállalók reprezentatív szervezeteivel folytatott konzultáció után, – feltéve, hogy ilyen szervezetek léteznek – egyenlő számban kell kinevezni.”

5. Cikk

„A munkaerő-piaci szolgáltatás általános politikáját a munkavállalók betöltetlen állásokra való kiközvetítésének vonatkozásában a munkaadók és munkavállalók képviselőivel folytatott konzultáció után a 4. Cikkelyben előírt tanácsadó bizottságok kötelesek kidolgozni.”

Az egyezmény az állami munkaerő-piaci szolgálat működésével kapcsolatosan egyértelműen a *tripartit irányítás* mellett foglal állást makro- és mezoszinten egyaránt. Elég határozottan fogalmaz az 5. cikkely, amely szerint az állami munkaügyi szolgálat által nyújtott szolgáltatás általános politikáját a tripartit tanácsadó bizottságok kötelesek kidolgozni.

Az egyezmény szellemisége szakmai szempontból nézve azt az álláspontot képviseli, hogy a foglalkoztatáspolitiká kidolgozása *a munka világát képviselő három fél egyetértése* esetén válhat hatékonyá. Továbbá, hogy a foglalkoztatási szint eme-

lése és megtartása az országos és a helyi szintű gazdaságfejlesztési lépések összehangolt tervezését feltételezi, az ezt kiszolgáló és/vagy serkentő foglalkoztatáspolitikai szolgáltatások megléte mellett.

Az egyezmény 6. cikkelye szerint az állami munkaerő-piaci szolgálat munkáját úgy kell megszervezni, hogy biztosítsa a hatékony munkaerő-felvételt és elhelyezést. Ennek érdekében köteles:

- munkaerő-piaci információs rendszert működtetni,
- az álláskeresők fizikai és szakmai képességeit értékelni és a - lehetőségek függvényében - szakmai tanácsadáshoz, vagy képzési lehetőséghez segíteni őket,
- munkaerő-közvetítést folytatni,
- a szakmai és területi mobilitás megkönnyítése érdekében megfelelő intézkedéseket tenni.

Az ILO a nyilvános és ingyenes munkaerő-piaci szolgáltatás szabályozásának kapcsán továbbment és újfent foglalkozott a magán munkaerő-közvetítők tevékenységével. Ennek keretében a Nemzetközi Munkaügyi Szervezet általános konferenciája 1949-ben úgy határozott, hogy a fentebb már említett „A díjat felszámító munkaerő-közvetítő ügynökségekről szóló 1933. évi Egyezményt” módosítja. Ezen 96. sz. egyezmény - a bevezető I. részt követően - két rendelkező részt tartalmaz (II. és III. rész). Az egyezmény II. része szerint a haszonszerzés reményében működtetett, díjat felszámító munkaerő-közvetítő ügynökségeket a tagország illetékes hatósága által meghatározott korlátozott időn belül *meg kell szüntetni*. A III. rész rendelkezése a díjat felszámító munkaerő-közvetítő ügynökségek *szabályozásának* kényszerét tartalmazza csak. Bármely tagállam a két rész (a II. és a III. rész) rendelkezését külön-külön, vagy együttesen is elfogadhatta. Összesen 42 tagállam ratifikálta az okmányt, többségük a II. részt. Az akkori keleti tömb országai közül csak Lengyelország csatlakozott az egyezményhez (a II. részt ratifikálva 1954-ben). Az EU27-ek közül többek között Belgium (II. részt ratifikálva), Finnország (II.-III.), Franciaország (II.), Németország (II.-III.), Írország (III.), Olaszország (II.), Luxembourg (II.), Hollandia (III.), Spanyolország (II.), Svédország (II.-III.) ratifikálta. Nagy-Britannia egyáltalán nem csatlakozott az egyezményhez. Látható, hogy pl. Hollandia és Írország „csak” a III. rész rendelkezését fogadta el, míg pl. Németország, vagy Franciaország a szigorúbb II. részt, Nagy-Britannia pedig egyik részt sem. Ez is jól mutatja, hogy egységes foglalkoztatáspolitikai megközelítésről a nyugat-európai országok esetében sem beszélhetünk, a második világháborút követő időszakban. Nyilván az ötvenes éveket megelőző fejlődés is befolyásolta a ratifikálásra vonatkozó döntést (pl. a nonprofit, díjat nem, vagy csak részben kérő szervezetek súlya és hagyománya az adott országban). Mindez azonban nyilvánvalóan hatott az adott országok gyakorlatára és a foglalkoztatáspolitikai intézményrendszer fejlődésére az egyes országokban, az akkoriban kialakuló jóléti társadalmak fejlődésének folyamatában.

A munkaközvetítés állami kizárólagosságának egy *szigorúbb* és egy *enyhébb értelmezése* alakult ki. A szigorúbb értelmezés szerint egyetlen munkáltató sem bővítheti vagy pótolhatja létszámát anélkül, hogy ezt az igényét az állami munkaügyi szolgálatnak be ne jelentené, és csak olyan személyt vehet fel, akit előzőleg már álláskeresőként regisztráltak. Az enyhébb értelmezés ezzel szemben csak azt írta elő, hogy a kijelölt állami intézményen kívül más szervezetek nem végezhetnek munkaközvetítést [Frey, 2005].

Az állami monopólium szigorúbb felfogása a déli országokra (pl. Spanyolország, Görögország, Olaszország) volt jellemző. A jóléti nemzetállam gazdasági fundamentumainak kifulladására és az ebből fakadó útkeresésre mind jobban megkérdőjelezte a *munkaerő-közvetítés állami monopóliumának* fenntarthatóságát. Ez a folyamat, az EU működésének mind több területre kiterjedésével párhuzamosan, az 1980-as évek végére konkrét lépések megtételébe torkollott.

Ezen lépések egyike volt, hogy a müncheni regionális Legfelsőbb Bíróság 1990 januárjában, egy konkrét ügyben (kereskedelmi igazgató ellenszolgáltatásért történő munkaközvetítése) fordult az Európai Bírósághoz. Az Európai Bíróság a beadvánnyal kapcsolatosan 1991. április 23-i keltezéssel kimondta, hogy a *munkaerő-közvetítés piaci szolgáltatás*, s így annak a tagállamnak a joga sérti az Európai Szerződés 90(1) cikkelyét, amelyik a szolgáltatások szabad áramlását nem teszi lehetővé (EUR-Lex-61990CJ0041). Németországban ezen állásfoglalást követően engedélyezték a vezetői tanácsadó cégek közvetítői tevékenységét.

Az egységes piac 1993. évi megteremtése után az EU-tagállamok elkezdtek engedélyezni a nem állami munkaerő-piaci ügynökségek működését, jóllehet egy-két országban (pl. Görögország, Belgium) erre csak nonprofit szervezetek kaptak lehetőséget. Megjegyzendő, hogy 2006 decemberében hatályba lépett a szolgáltatások szabad áramlásáról szóló irányelv, amely jogszabály értelmében a tagállamoknak tiszteletben kell tartaniuk a szolgáltatók jogát, hogy szolgáltatást nyújtsanak a letelepedési helyük szerinti tagállamtól eltérő EU-tagországban, e jogszabály hatálya alá a foglalkoztatás-politika területén a munkaerő-kölcsönzés és egyes szociális juttatások nem tartoznak.

A monopolhelyzet tarthatatlanságát a munkaerő-közvetítés területén a kilencvenes években nemcsak az Európai Unió, hanem az ILO is felismerte. Ennek megfelelően az 1994-ben megtartott ülészakán azt az álláspontot képviselte, hogy az ILO-nak meg kell kezdenie „a díjat felszámító munkaközvetítő ügynökségekről szóló 1949. évi Egyezmény” felülvizsgálatát. Ennek eredményeként 1997. június 19-én a nemzetközi munkaügyi konferencia elfogadta „A magán-munkaközvetítő ügynökségekről szóló Egyezményt”, amely alapvetően módosította az 1949. évi Egyezményt 25 tagállam ratifikálta, köztük van Magyarország is, amely 2003.09.19-én szentesítette az okmányt és a 2004. CX. törvénnyel kihirdette. Az ILO tekintetbe vette, hogy az előző egyezmény elfogadásakor fennálló feltételekhez képest rendkívüli mértékben *megváltoztak azok a körülmények, amelyek között a magán-munkaközvetítő ügynökségek működnek*. Elismerték azt a szerepet, amelyet a magán-munkaközvetítő ügynökségek egy jól működő munkaerő-piacon betölthetnek. Ugyanakkor továbbra is szem előtt tartották a munkavállalók *viszsaélések elleni védelmének* szükségességét. Ezen előfeltételek figyelembe vétele mellett az egyezmény 2. cikkelye kimondja, hogy:

„3. Jelen egyezménynek egyik célja a magán-munkaközvetítő ügynökségek működésének engedélyezése valamint a szolgáltatásokat igénybe vevő munkavállalók védelme az egyezmény keretei között.

4. A munkaadók és a munkavállalók legrepresentatívabb szervezeteivel történő konzultáció után a tagállam

a) meghatározott körülmények fennállása esetén megtilthatja, hogy a magán-munkaközvetítő irodák [...] egy, vagy több szolgáltatást nyújtsanak a munkavál-

lálók egyes kategóriáinak, illetve a gazdasági tevékenység egyes ágainak vonatkozásában;”

Jól látható, hogy az egyezményt alkotók fordított logikát alkalmaztak az 1949-eshez képest, mivel *a magán-munkaközvetítő ügynökségek működésének általános létjogosultságából indultak ki* és tevékenységük korlátozását csak szűk keretek között tartották elfogadhatónak. Ugyanakkor a munkavállalók védelmében – többek között – a következő rendelkezéseket hozták:

4. cikk

Intézkedéseket kell tenni annak biztosítására, hogy a „[...] magán-munkaközvetítő ügynökségek által toborzott munkavállalóktól ne legyen megtagadva az egyesülési szabadság és a kollektív alku joga.”

7. cikk

„1. A magán-munkaközvetítő ügynökségek a munkavállalók felé sem közvetlenül, sem közvetve nem számítanak fel semmilyen díjat vagy költséget, sem egészben, sem részlegesen.”

Vagyis az egyezmény egyértelműen deklarálja, hogy *a magán-munkaközvetítő ügynökségek kizárólag a munkaadóktól kérhetnek pénzt* szolgáltatásuk fejében, függetlenül attól, hogy a közvetítés belföldre, vagy külföldre irányul.

2012. november 26-án látott napvilágot az állásajánlatok és álláspályázatok közvetítése és az EURES újbóli kialakítása című, 492/2011/EU számú rendelet végrehajtási határozata.¹ A határozat célja, hogy az EURES² portált valódi európai munkaközvetítési és munkaerő-toborzó eszközzé fejlessze. Lehetőségeinek maximális kiaknázásához ezért az EURES portált meg kívánják nyitni a piaci szereplők irányában, illet eddig csak az állami munkaügyi szolgálatok működtethettek. Így a nemzeti és a határokon átnyúló tevékenységek finanszírozásához az EURES-hez csatlakozó magán-munkaközvetítők is kaphatnak majd támogatást az Európai Szociális Alapból. A közvetíteni kívánt célcsoport esetében újdonság, hogy a közvetítést ki kívánják terjeszteni a gyakornokok és a tanulószerveződéses gyakorlati képzésekben résztvevőkre is, ezzel is elősegítve a fiatalok munkához jutását.

2. A HAZAI HELYZET BEMUTATÁSA

2.1 A HAZAI JOGI KÖRNYEZET

A magán-munkaközvetítő ügynökségek működését a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény, valamint a törvény alapján kiadott, a munkaerő-kölcsönzési és a magán-munkaközvetítői tevékenység nyilvántartásba vételéről és folytatásának feltételeiről szóló 118/2001. (VI. 30.) kor-

1 http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1262_hu.htm

2 1993-ban az Európai Unió létrehozta az EURES elnevezésű európai állásközvetítő rendszert (European Employment Services), amelynek célja a munkaerő közvetítése az Európai Unióban és az Európai Gazdasági Térségben. A kezdeményezés keretében működő portál általában több mint egymillió üres, meghirdetett álláshelyet tartalmaz.

mányrendelet szabályozza. A rendelkezések szerint a magán-munkaközvetítői tevékenység folytatásának feltétele, hogy a magán-munkaközvetítő, vagy az általa foglalkoztatott legalább egy személy meghatározott *szakmai képesítéssel*, gyakorlattal és a magán-munkaközvetítő az előírt, letétbe helyezett *vagyoni biztosítékkal rendelkezzen*, továbbá a magán-munkaközvetítő tevékenység végzésére irányuló szándékát a székhelye szerinti kormányhivatal munkaügyi központjának jelentse be. A nyilvántartás vezetésén kívül a munkaügyi központok látják el a feltételek fennállásával és a tevékenység gyakorlásával kapcsolatos *hatósági ellenőrzést* is (jogsértő magatartás esetén a munkaügyi központ végső esetben a magán-munkaközvetítő tevékenységet felfüggesztheti – az ilyen esetek számosságáról azonban országos összesítés híján nem tudunk beszámolni).

A rendelet évenkénti *adatszolgáltatási kötelezettséget* ír elő a magán-munkaközvetítőknél éves tevékenységükre vonatkozóan, amely kötelezettséget a tárgyévet követő január 31-éig kell teljesíteni. Ezzel kapcsolatban érdemes megemlíteni, hogy az adatszolgáltatás, adatgyűjtés módja a rendelet 2011-es módosítása következtében a korábbi évekhez képest megváltozott. Korábban a magán-munkaközvetítőknél székhely szerint, a telephelyek adatainak összesítésével, az illetékes munkaügyi központnál kellett teljesíteniük adatszolgáltatási kötelezettségüket. A változást az jelentette, hogy ettől kezdve az adatszolgáltatás telephelyenként történik, a területileg illetékes munkaügyi központnál. Az adott megyében minden telephely saját maga nyújtja be adatszolgáltatását ahhoz a munkaügyi központhoz, amelynek illetékességi területén a telephely működik, nem pedig a székhely gyűjti össze telephelyenként az adatokat és továbbítja. További lényeges változás, hogy bővült azoknak az adatoknak, információknak a köre, amelyről a magán-munkaközvetítőknél számot kell adniuk.

2.2 A MAGÁN-MUNKAKÖZVETÍTŐK SZERVEZETI ADATAI

2010. december 31-én 673 magán-munkaközvetítő cég szerepelt az Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat nyilvántartásában, közülük 642 cég nyújtotta be adatszolgáltatását, ami 7,8 százalékkal kevesebb, mint a 2009. évben adatot szolgáltatók száma.³

2011. december 31-én 497 magán-munkaközvetítő *székhelyként*, 217 pedig *telephelyként* működött, együttes számuk 714-et tett ki. 2011-ben összesen 119 székhely, 35 telephely kérte nyilvántartásba vételét, 54 székhelyet, 14 telephelyet pedig törölték a nyilvántartásból. Az adatszolgáltatási kötelezettségnek eleget tevő székhelyek száma 462, a telephelyek száma pedig 200 volt, együttes számuk 662-t tett ki. A nyilvántartott és az adatszolgáltatást teljesítő magán-munkaközvetítő cégek közül 193 cég a 2010. évben közvetítő tevékenységet nem folytatott, így ebben az évben munkaközvetítést végzők száma 449 volt. 2011-ben 264 székhely és telephely nem folytatott tevékenységet, így a munkaközvetítést végzők száma 398 volt. Látható, hogy az adatszolgáltatást beadók száma 3 százalékkal bővült 2010-ről 2011-re, ugyanakkor a tényleges közvetítést végzők száma mintegy 13 százalékkal csökkent.

³ Forrás: NFSZ (munka.hu)

A közép-magyarországi régióban található az adatszolgáltató ügynökségek több mint a fele, Budapesten és Nyugat-Magyarországon több mint kétharmaduk.

A 2011. évtől kezdődően a jogszabályi változások következtében a közvetítéssel foglalkozó cégeknek adatszolgáltatási kötelezettségük keretében a nettó árbevételeükről is számot kellett adniuk. Az adatszolgáltató cégek 2011-ben összesen 27,9 milliárd forint bevételre tettek szert a kiközvetített munkaerő után. A nettó árbevétel a legnagyobb az *adminisztratív szolgáltatás* (12,4 milliárd Ft), az *információ, a kommunikáció* (5,9 milliárd Ft) és a *feldolgozóipar* (3,0 milliárd Ft) területén volt. A közvetítő cégek összes nettó bevételének nagyobb hányada, 64,8 százaléka a szellemi foglalkozásúakhoz, 35,2 százaléka pedig a fizikai foglalkozásúakhoz köthető. Az adatok szerint míg egy átlagos fizikai foglalkozású elhelyezett ügyfél után mintegy 290 ezer Ft nettó árbevételt realizáltak a közvetítő cégek, addig egy átlagos szellemi foglalkozású elhelyezett ügyfél után majdnem ennek az összegnek az ötszörösét, 1 418 ezer Ft-ot.

2.3 A MAGÁN-MUNKAKÖZVETÍTŐKHÖZ FORDULÓ MUNKÁT KERESŐK ADATAI

A hazai magán-munkaerőközvetítők tevékenysége *elsősorban a magyar munkaerő-piacra* irányul. Ezért működésük egy szegmensét, a piacra belépőket kell megneznünk, mivel ennek része a közvetítők munkájának eredménye. A KSH munkaerő-forgalmi adatai szerint a munkaerő-piacra belépők száma az egyes években a következő:

1. táblázat: A munkaerő-piacra belépők száma (fő)

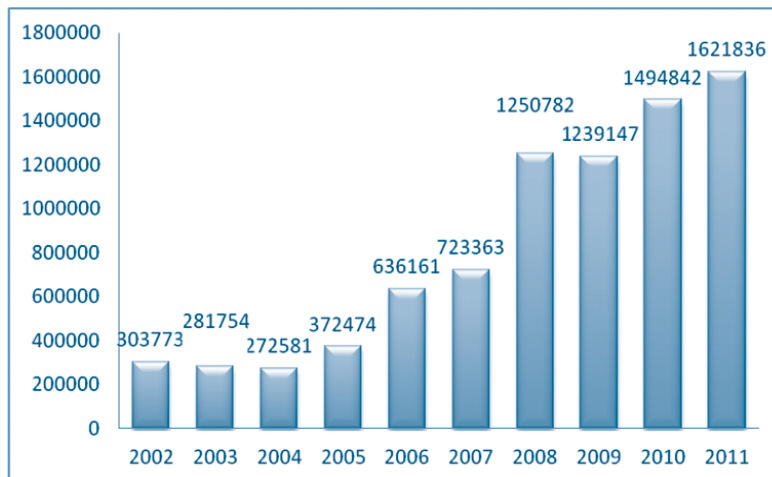
Év	Férfi	Nő	Összesen
2000	233 595	173 894	397 489
2006	249 648	197 685	447 333
2007	252 351	213 892	455 243
2008	244 289	217 632	461 921

Forrás: KSH

„A felmérés szerint jellemző, hogy az álláskereső elsődlegesen a család, barátok segítségét kéri, 2008-ban az adott évben munkába lépők közel fele nyilatkozott úgy, hogy ez segítette jelenlegi munkájához. A megfigyelt években hirdetés útján, interneten keresztül a belépők 15–17 százaléka talált munkát, és hozzávetőleg minden ötödik állásba lépő személyesen kereste meg a munkáltatókat. Bár a munkaügyi központok jelentős erőfeszítéseket tesznek a munkához jutás támogatására, mindössze 7 százalékos körüli azok részaránya, akik rajtuk keresztül jutottak álláshoz. A munkakeresés során ennél is lényegesen kisebb a magán-munkaközvetítők szerepe, azok többnyire olyan »fejvadász« cégek, amelyek főképp vezető, irányító, magasabb szakképzettségű személyek felkutatására, kiközvetítésére szakosodtak. A munkát keresők a tanintézetek segítségét alig-alig veszik igénybe, legalábbis ez látszik a hozzávetőleg másfél százalékos részarányból.” (KSH).

A munkát keresők számánál szükséges figyelembe venni, hogy egy munkát kereső egy évben egy közvetítőhöz többször is bejelentkezhet (NFSZ). Az adatok azt

mutatják, hogy a munkaerő-közvetítő cégekhez forduló magyar munkát keresők száma 2002 és 2011 között – 2003, 2004 és 2009 kivételével – folyamatos növekedést mutatott (lásd az 1. ábrát). 2011-ben számuk elérte az 1,6 millió főt, ami az egy évvel korábbi adathoz képest 8,5 százalékos növekedést jelent. 2011-ben a közvetítőkhöz forduló munkát keresők 68,7 százaléka nem rendelkezett, 31,3 százaléka pedig rendelkezett munkaviszonnyal a jelentkezés időpontjában. A munkaviszonnyal nem rendelkezők aránya 10 százalékponttal nőtt 2010-hez képest.

Forrás: NFSZ (munka.hu)

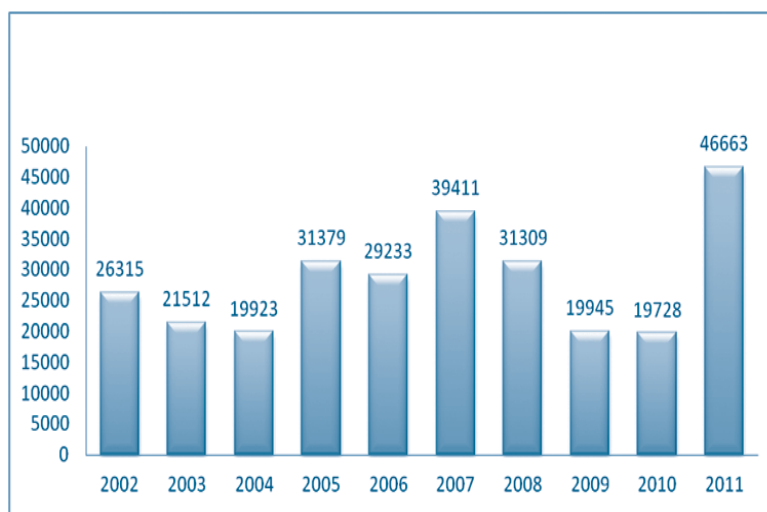
1. ábra: Magyar állampolgárságú munkát keresők száma (fő)

A legtöbb munkát keresőt, aki 2011-ben munkaerő-közvetítő céghez fordult Győr-Moson-Sopron megyében és a fővárosban találjuk. Győr-Moson-Sopron megyében az összes munkát kereső 48,9 százaléka, a fővárosban 32,1 százaléka volt található. A legkevesebben Heves és Tolna megyékben kerestek fel munkaerő-közvetítőt. Érdekes és egyben logikus összefüggés az, hogy a munkát keresők nem ott fordulnak legtöbbször a magán-munkaközvetítő ügynökségekhez, ahol a gazdaság fejlettsége a legalacsonyabb és a munkaerő-piaci helyzet a legrosszabb, hanem éppen ellenkezőleg, ott ahol előbb munkapiac van. S mint ahogy korábban már említettük, a fejlettebb térségekben tevékenykednek inkább a munkaerő-közvetítő cégek is.

Az összes munkát kereső között 55,1 százalék volt a férfiak, 44,9 százalék a nők aránya 2011-ben, ezekben az arányokban a 2010. évi adatokhoz képest nem következett be szignifikáns változás. A magán-munkaerőközvetítők segítségét kérők közül a szellemi foglalkozásúak aránya 54,9 százalék volt. A fizikai foglalkozásúak közül leginkább a betanított munkások, a szellemiek közül pedig az ügyintézők, ügyviteli alkalmazottak fordultak magán-munkaközvetítőhöz. 2011-ben a munkát keresők több mint negyede (25,3 százalék) külföldi munkavállalási szándékkal adta be jelentkezését. A 2010-es adatokhoz képest kismértékben, 2,5 százalékponttal emelkedett azok aránya, akik külföldi munkavállalási céllal jelentkeztek.

2.4 A MAGÁN-MUNKAKÖZVETÍTŐ SZERVEZETEK KÖZVETÍTÉSEINEK ALAKULÁSA A 2011. ÉVBEN

A 2011. évben a magán-munkaerőközvetítők összesen 107,5 ezer közvetítést (sikeres és sikertelen együtt) végeztek, ebből a sikeres közvetítések száma 46,7 ezer volt (lásd a 2. ábrát). A sikeres közvetítések száma közel két és félszeresére emelkedett 2010-hez képest (NFSZ).

Forrás: NFSZ (munka.hu)

2. ábra: A sikeres közvetítések számának alakulása (fő)

2011-ben a magyar állampolgárok körében lebonyolított összes sikeres közvetítés 88,1 százaléka belföldre, 11,9 százaléka pedig külföldre irányult. A sikeres közvetítések 82,8 százalékát a fővárosban található magán-munkaközvetítő ügynökségek végezték. A legtöbb egy közvetítőre jutó munkát keresőt Győr-Moson-Sopron megyében regisztrálták, ahol egy közvetítőre majd 35 ezer munkát kereső jutott, a legkevesebbet Tolna megyében 62 munkát keresővel.

A sikeres közvetítések 72,7 százaléka fizikai foglalkozásúakat, 27,3 százaléka szellemi foglalkozásúakat érintett. Ugyanakkor, mivel kicsit több szellemi foglalkozású fordul a magán-munkaközvetítőkhöz, mint fizikai foglalkozású, így a fizikai foglalkozásúak elhelyezési esélye mintegy kétszerese volt a szellemiekének. A fizikai foglalkozásúak közül a szakmunkások elhelyezése volt a legsikeresebb, a szellemiek közül pedig az ügyintézőké, ügyviteli alkalmazottaké. 2010-hez képest a fizikai foglalkozásúak sikeres közvetítésének száma közel három és félszeresére, a szellemi foglalkozásúaké pedig 28,8 százalékkal emelkedett. A legtöbb gazdasági ágban emelkedést mutatott a sikeres közvetítések száma 2010-ről 2011-re. Ezek közül is kiemelkedő a vendéglátás, ahol több mint 7-szeresére, az ingatlanügyleteknél közel 7-szeresére, a mezőgazdaságban több mint 4-szeresére, a művészet és szabadidő területen közel 3-szorosára, a feldolgozóiparban, a gépek, gépi berendezések gyártása területén több mint 13-szorosára nőtt a sikeres közvetítések száma.

ÖSSZEGRZÉS

A magán-munkaközvetítő ügynökségek nemzetközi szervezetek által történő szabályozása lényegében *napjainkra a teljes tiltástól a létjogosultságot elismerő és részben ösztönző megítélésre változott*. Mindez vélhetően nehezen választható el az állami szerepvállalás hangsúlyeltolódásától, valamint a szabályozás és a gyakorlat kialakult egyensúlyától az ügynökségek és a munkavállalók között. Az ugyanakkor további vizsgálatot igényelne, hogy az új álláskeresési technikák – elsősorban az IT – rugalmas és gyors adaptálása mennyiben játszik szerepet helyzetük megváltozásában.

Magyarországon a rendszerváltozás óta működnek magán-munkaközvetítő ügynökségek, vagy más elnevezéssel „fejvadász” cégek. A KSH felméréséből az derül ki, hogy ezen ügynökségek magas beosztású szellemi foglalkozásúakra szakosodtak elsősorban. Az adatokból az látszik, hogy bár kicsivel nagyobb számú szellemi foglalkozású fordul hozzájuk, több fizikai foglalkozásút helyeznek el. A tevékenység jellegéből adódóan átlagosan majd ötször akkora nettó bevételt realizáltak a szellemi foglalkozásúak után fajlagosan, mint a fizikaiak után. Az ügynökségek tevékenységi területe kiemelkedően nagy részben az ország fejlettebb régióit fedi le, amellet, hogy a megkeresések 2–3 százaléka végződik sikeres elhelyezéssel, ami a magyar munkaerő-piac állapotának egyik jelzője lehet.

IRODALOM

- Frey Mária (2005): *Az állami foglalkoztatási szolgálatokkal kapcsolatos uniós elvárások, fejlesztési stratégiák. Nemzetközi kitekintés. Záró tanulmány*
Szociális és Munkaügyi Minisztérium: ILO Egyezmények
ILO: Ratification by Convention
Klaus Höfner és Fritz Elser kontra Macrotron GmbH. EUR-Lex-61990CJ0041
Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat: *Statisztikai adatok a magán munka-közvetítők tevékenységéről* (munka.hu)